

OVERFØRSELSMODTAGERE 27. november 2013

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Erik Bjørsted

Cheføkonom

Mange kontanthjælpsmodtagere kæmper med andre problemer end ledighed

I debatten om kontanthjælpsmodtagere høres ofte argumentet om, at gevinsten ved at arbejde er for lav som én af grundene til, at vi har mange kontanthjælpsmodtagere. Personer uden for arbejdsmarkedet har dog ofte mange andre problemer at slås med end ledighed. Derfor er det vigtigt, at alle kontanthjælpsmodtagere ikke skæres over én kam, og at der i stedet fokuseres på de individuelle behov og på deres uddannelsesmuligheder.

Kontakt

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

I Danmark har vi i øjeblikket ca. 160.000 kontanthjælpsmodtagere, hvilket ikke er set højere siden starten af 00'erne. Antallet af personer på kontanthjælp er vokset med godt 70.000 personer siden krisens start. Samtidig er stigningen taget til efter årsskiftet pga. udfaldet fra dagpengesystemet, fordi en del af de akutledige er overgået til kontanthjælp eller den særlige uddannelsesstøtte.

I de økonomisk gode år fra 2004-2008 lykkedes det ellers at reducere antallet af kontanthjælpsmodtagere betydeligt. I denne periode faldt antallet af kontanthjælpsmodtagere med godt 45.000 personer og nåede dermed et historisk lavt niveau. Den reduktion, man opnåede i de gode år, er under krisen desværre blevet tabt på gulvet, og det, som flere politikere udråbte som ét af de største socialpolitiske fremskridt i årtier, er nu gået tabt.

I debatten om kontanthjælpsmodtagere høres ofte argumentet om, at gevinsten ved at arbejde er for lav som én af grundene til, at vi har mange kontanthjælpsmodtagere. Derfor foreslår nogle, at løsningen er at sænke ydelserne for kontanthjælpsmodtagerne.

Forskningen peger ellers på, at effekterne af at sænke f.eks. ydelserne for kontanthjælpsmodtagerne er forholdsvis beskedne. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) har f.eks. ikke kunnet påvise nogen statistisk sikker effekt af det meget omtalte kontanthjælpsloft. Loftet blev introduceret i 2004, men blev afskaffet igen i 2011, da den nuværende regering trådte til.

” *Giver man uddannelse til unge kontanthjælpsmodtagere, løftes de unge ud af kontanthjælpen og klarer sig langt bedre på arbejdsmarkedet i voksenlivet*

Forklaringen på de beskedne effekter af kontanthjælpsloftet, som nu igen er blevet bragt i spil af Venstre, kan skyldes, at mange kontanthjælpsmodtagere slås med andre problemer end blot ledighed.

Næsten 112.000 kontanthjælpsmodtagere er i dag kategoriseret som ikke-arbejdsmarkedsparate, der ud over arbejdsløshed også slås med andre problemer. Det svarer til, at syv ud af ti kontanthjælpsmodtagere ikke er klar til at tage et job.

Problemerne kan dække over alt fra personlige og sociale problemer, sygdom, psykiske lidelser, misbrugsproblemer og kriminalitet. Det er særligt stigningen af ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere, som har trukket stigningen i det samlede antal kontanthjælpsmodtagere.

At ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere kæmper med andre problemer end ledighed, kan man få et indtryk af ved at se på deres medicinforbrug. Næsten 1/3 af de ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere har således købt antidepressiva, 12,8 pct. antipsykotiske lægemidler og 15,8 pct. angstdæmpende/beroligende medicin. Det er et langt højere medicinforbrug end blandt ledige eller blandt gennemsnitsdanskerne. Samtidig modtager ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere også markant mere medicin mod andre lidelser som f.eks. astma, KOL, hjertesygdomme og Type-2 diabetes sammenlignet med gennemsnitsdanskeren og ledige generelt.

Under krisen er gruppen af ikke job-klare kontanthjælpsmodtagere steget meget. En stigning, der bl.a. kan skyldes, at krisen har haft store personlige konsekvenser og har slået mange ud af kurs. Samtidig har vi i løbet af krisen formentlig også fået et mindre rummeligt arbejdsmarked, hvor svage grupper i dag har det vanskeligere, end da højkonjunkturen herhjemme var på sit højeste.

En anden barriere for kontanthjælpsmodtagerne i forhold til at kunne begå sig på arbejdsmarkedet er det lave uddannelsesniveau. Blandt de ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere har mere end 60 pct. kun gennemført grundskolen som den højeste uddannelse. Særligt slemt står det til med de unge, hvor mere end 80 pct. af de unge ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere kun har grundskolen som højest fuldførte uddannelse.

Manglen på uddannelse blandt kontanthjælpsmodtagere er et stort problem, fordi behovet for ufaglært arbejdskraft ventes at falde markant de kommende år. Derfor risikerer de unge kontanthjælpsmodtagere at hænge fast i kontanthjælpssystemet.

Der findes ingen nemme løsninger i forhold til at nedbringe antallet af kontanthjælpsmodtagere herhjemme, men det vil sandsynligvis virke bedre, hvis man hæver uddannelsesniveauet og skaber et mere rummeligt arbejdsmarked med gode beskæftigelsesmuligheder, end hvis man indfører et nyt kontanthjælpsloft.

Giver man uddannelse til unge kontanthjælpsmodtagere, løftes de unge ud af kontanthjælpen og klarer sig langt bedre på arbejdsmarkedet i voksenlivet. Chancerne for at komme i beskæftigelse forøges betragteligt med en uddannelse i bagagen, mens risikoen for at ryge ud af arbejdsmarkedet formindskes op til seks gange.

Uddannelse sikrer nemlig en tættere og stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet. Ved f.eks. at gå fra ufaglært til faglært øges antallet af erhvervsaktive år med knap et årti. Det skyldes, at faglærte i forhold til ufaglærte igennem deres arbejdsliv oplever færre perioder med ledighed og har en lavere sandsynlighed for at ende på førtidspension.

Personer uden for arbejdsmarkedet har ofte mange andre problemer at slås med end ledighed. Derfor er det vigtigt, at alle kontanthjælpsmodtagere ikke skæres over én kam, og at der i stedet fokuseres på de individuelle behov og på deres uddannelsesmuligheder.

Debat-analyse bragt i Politiken d. 27. november 2013